

ДЛЯ УЧНІВ

ДОДАТОК 3. Події, цитати і фотографії до осі часу

Події до осі часу

39 осіб залишають криївку е підвалі	8 осіб переховується е підвалі
7 осіб переховується е підвалі	Смерть Слави
Слава вперше їде у Ізраїль, одержує диплом і медаль Справедливих	Слава та Ізидор беруть шлюб і переїжджають в квартиру, яка знаходиться над криївкою у підвалі
Слава і Ізидор Волосянські визнані Яд Вашем «Справедливими серед народів світу»	Сім'я Волосянських переїжджає у Вроцлав, на заході Польщі
Народження Ані, першої дочки Волосянських	Кінець II Світової війни
Ізидор Волосянський разом з єврейською сім'єю підготовлює у підвалі криївку	Родини, які врятувала сім'я Волосянських, залишають Дрогобич і роз'їжджаються в різні сторони світу
Початок II Світової війни	Смерть Ізидора

Цитати до осі часу

Виберіть одну з наступних цитат, яка на вашу думку найкраще описує цілу історію. Обґрунтуйте ваш вибір.

Почалося це у Дрогобичі, на вул. Шашкевича, 9. Стояла там вілла, в якій був офіс автомобільної майстерні, яка знаходилася у дворі. В офісі на першому поверсі керував німець. Ізидор Волосянський працював механіком. Одного разу у вересні 1942 року Ізидор повідомив Славу, яка була його знайомою, що у підвалі вілли переховує 7 осіб, сім'ї єврейських працівників майстерні. Не знаю, що Слава йому на це сказала, але з тих пір, вона стала захисницею усіх тих, хто переховувався і особою, яка доставляла їм їжу.

Джерело: Протест Слави і Ізидора, «Новини Кур'єр» 08.06.1984.

Пам'ятаю ці нари. Ми всі ходили згорблені і похилені. Нарі були двоярусні. Підвал був великий, близько 60 квадратних метрів, розділений перегородками. У нас була вода, світло і туалет. Спали ми цілий день, тому що, коли німці були на верху, на низу повинно було бути дуже тихо. Життя починалося в ночі.

Джерело: висловлювання Стели Сток, яка переховувалася в підвалі 22 місяці, [в:] Протест Слави і Ізидора, «Новини Кур'єр» 08.06.1984.

Можливості стояти у підвалі не було, можна було тільки сидіти. Стояти ми могли лише у туалеті. Однак, щоб уникнути шуму вирішили, що в туалет будемо ходити тільки двічі на день: рано і перед сном. Це було необхідним для такої великої кількості людей, де потрібно було уникати ходіння і шуму. Стояти можна було також в ніші, де готували на газі. Кожного дня по-черзі готувала інша жінка.

Джерело: Зізнання Тови Сток, яка була врятована сім'єю Волосянських, Тель-Авів 02.09.1966.

Спали ми в день, їли в ночі. Все відбувалося в тиші.

Джерело: висловлювання Хадаси Вигодни, яка була врятована сім'єю Волосянських, інтерв'ю у 2006 році.

Мама возила мене у великому глибокому візку. Не було в мене навіть матрацу, тому що до середини треба було ховати їжу для євреїв. Я лежала на кілограмах картоплі і каші. Моя мама завжди намагалася купувати в іншому місці, щоб не викликати підозр надто великими покупками. Частина людей, які переховувалися давали мамі гроші, щоб купити продукти, інші їх не мали. Однак заздалегідь було узгоджено, що їжі буде для всіх однаково.

Джерело: висловлювання Анни Пілко, дочки сім'ї Волосянських, [в:] Два роки під підлогою, «Газета Виборча» 12.01.2007.

Чоловік працював, а я цілий час сиділа вдома, за винятком того, що ходила за покупками. Весь день я їздила за покупками.

Джерело: висловлювання Слави Волосянської, інтерв'ю для Фонду Шоа у 1996 році.

Людина зникає до певних речей, наприклад, коли я була спокійною, нічого не відбувалося в місті, не шукали євреїв, я завжди співала коліскові своїй дочці. Вони знали, що коли я співаю, це означає, що все є добре.

Джерело: висловлювання Слави Волосянської, інтерв'ю для Фонду Шоа у 1996 році.

Його (Ізидора) діяльність полягала в тому, що він повинен був рятувати людей. Він справді вирішив рятувати всіх. До цього часу як було гетто, кожного разу, коли він виходив в місто і його не було 2-3 години, я знала, що він приведе якихось людей, своїх близьких, знайомих або когось, хто не мав, де сховатися. Ми ніколи не обговорювали цю тему. Вважали, що така наша доля, ми повинні були це зробити, повинні були рятувати цих людей.

Джерело: висловлювання Слави Волосянської, інтерв'ю для Фонду Шоа у 1996 році.

Були часи, коли не вистачало сил. Ізидор увесь час приводив нових людей. Слава якось сказала йому вивісити табличку: «Тут приймають євреїв для переховування...». Однак, кожен, хто приходив залишався.

Джерело: Протест Слави і Ізидора, [в:] «Новини Кур'єр» 08.06.1984.

Одного дня, майже після двох років, люди, які переховувалися нарешті побачили денне світло. Дехто боявся вийти, не вірив, що нарешті цей момент настав. Одні подякували батькам за ті два роки, інші просто вийшли не сказавши і слова. Були такі, що виїхали з Дрогобича навіть не попрощавшись.

Джерело: висловлювання Анни Пілко, дочки сім'ї Волосянських, [в:] Два роки під підлогою, «Газета Виборча» 12.01.2007.

Коли у 1944 році у Дрогобич знову повернулися радянські війська, сім'я Волосянських боялася випускати євреїв з підвалу. Ярослава Волосянська: «Німці могли повернутися в будь-який час. Однак вони дуже хотіли бути вільними. Коли моя сестра побачила їх, вона втратила дар мови. Навіть вона не знала про нашу таємницю. Ніхто не знав».

Джерело: Більше ніж Ангел «Газета Виборча Вроцлав» 24.12.2004.

Я була дуже відважна, коли у нас були ці... Я так трималася, що ніколи навіть не дала нікому розпізнати по собі, що я чогось боюсь. Але як тільки вони вийшли, приблизно через кілька днів, я почувалася жакливо. Почувалась так, що навіть не могла вийти на вулицю. Зашелестів десь папір, мені одразу здавалося, що щось відбувається. Протягом 2-3 тижнів я не виходила.

Джерело: висловлювання Слави Волосянської, інтерв'ю для Фонду Шоа у 1996 році.

У 1967 році сім'я Волосянських мала поїхати в Ізраїль, щоб отримати медаль «Справедливий серед народів світу». Однак їм не видали паспорти. Не бачили вони також, як садили їх дерево з числом 112. Медаль пані Слава одержала через багато років, у 1984 році.

Джерело: Більше ніж Ангел «Газета Виборча Вроцлав» 24.12.2004.

Наш дорогий спаситель, покійний Ізидор Волосянський помер у Вроцлаві 15.07.1971 на серцевий напад і його найпалкіше бажання відвідати Ізраїль і побачитися з нами вже не збудеться.

Джерело: лист врятованих до Яд Вашем в 1971 році.

Мені вже 80 років, п. Хендльові 84, хочемо ще перед смертю з Вами побачитися і міцно Вас обійняти, щоб хоча в якийсь спосіб виразити Вам нашу вдячність і щирю любов. Ваш день приїзду у нашу країну буде для нас святом до тих пір поки не увійдемо у вічність.

Джерело: лист Тови Сток до Слави Волосянської, грудень 1983.

Зі «своїми» євреями живе як одна сім'я. В їх помешканнях розкиданих по світу завжди має свою кімнату. «Що може бути прекраснішим ніж це, що ці люди живуть, мають дітей і онуків?» - запитує Слава.

Джерело: Більше ніж Ангел «Газета Виборча Вроцлав» 24.12.2004.

Фотографії до осі часу

3a

3b

3c

3d

3e

3f

Пояснення до фотографій:

3a Слава та Ізидор Волосянський з дочкою Анею, Дрогобич 1944 рік.

3b Слава та Ізидор Волосянський з дочкою Анею, Дрогобич 1946 рік.

3c Слава та Ізидор Волосянський з врятованими – сім'я Теперів Вроцлав, 1948. З лівої: Юліан Тепер (син), Ізидор Волосянський, Максиміліан Тепер, Слава Волосянська, Галіна Тепер.

3d Слава Волосянська одержує медаль «Справедливий серед народів світу», Яд Вашем, Ізраїль 1984 рік.

3e Будинок у Дрогобичі, у підвалі якого сім'я Волосянських переховувала 39 осіб, Дрогобич 2004.

3f Слава Волосянська з сім'єю врятованої Хадаси Вигодни, Ізраїль 1984.